

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างมากมายอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์มุ่งสนใจพัฒนาเฉพาะในด้านวัตถุเห็นความสำคัญของวัตถุยิ่งกว่าจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมรวมทั้งความรู้สึกรู้สึกคิดและการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บุคคลต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคม แต่เนื่องจากบุคคลส่วนใหญ่ไม่สามารถจะปรับตัวได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา อันเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบุคคลเหล่านั้นทั้งในด้านจิตใจ และชีวิตความเป็นอยู่ เกิดการเห็นแก่ตัว การเอารัดเอาเปรียบ ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สภาพสังคมเกิดความเสื่อมทางจริยธรรมอย่างมาก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2529)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การพัฒนาคนและคุณภาพของคนดังกล่าวให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าไปด้วยดีก็เพราะมีประชากรที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539:1) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา“คน”อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมคาดหวังสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทัน และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมอยู่ตลอดเวลา (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 21541 :1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ที่ว่า “ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สมนึก นนทิจันทร์, 2542 :3-4)

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ก : 10) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความ

สมดุคทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี ความงามและความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้พื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ซึ่งสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 ก : 5) ดังนี้ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา สาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจะต้องเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเองพัฒนา และขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน ผู้เรียนต้องได้เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ดังนั้น จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ช่วย ให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมมีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต มีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี (กรมวิชาการกระทรวง ศึกษาธิการ, 2544 ก : 247) ดังที่ วาริ ธีระจิตร (2534 : 3) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่สอนให้ผู้เรียนได้รู้ถึงสภาพปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นในสภาพปัจจุบัน และเข้าใจสภาพความเป็นไป ที่แท้จริงของสังคม ทั้งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องและได้เข้าใจสภาพของสังคมนั้น

การจัดกระบวนการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้นควรยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ที่ว่า “การศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2543 :1) ดังนั้นการพัฒนานคนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขนั้นจำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2541:2)

ดังนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น จำเป็นต้องมีวิธีสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน เพราะว่าไม่มีวิธีสอนใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวแต่ละวิธีสอนล้วนมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป วิธีสอนที่ดี คือ วิธีสอนที่นำมาใช้แล้วทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนที่วางไว้ ดังนั้น วิธีสอนแบบต่างๆ จึงมีความเหมาะสมในการใช้แตกต่างกันออกไป เช่น บางวิธีอาจให้ผลดีสำหรับการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โน้ตทัศน์ บางวิธีอาจเหมาะสำหรับพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะ เป็นต้น เพราะฉะนั้นวิธีสอนที่ดีควรเป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการ คิด สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนควรใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน (นาตยา ภัทรแสงไทย, 2525 : 148, อ่างในวิทยา ดิทอง, 2532 : 1)

วิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (กาญจนา ศิริมุสิกะ, 2543 : 96) และเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มละ ประมาณ 4-5คน โดยที่สมาชิกอาจมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องกระตุ้นสมาชิกคนอื่น และช่วยเหลือกัน ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตนเองและของกลุ่มให้มากที่สุด โดยวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือจะเน้นความร่วมมือและการสนับสนุนร่วม กันระหว่างผู้เรียนมากกว่าการแข่งขันโดยพยายาม ที่จะออกแบบสภาพการเรียนรู้และกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นเป็นวิธีสอนอย่างหนึ่งที่ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญ ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยมีหลักการว่าผลสำเร็จของกลุ่มคือ ผลสำเร็จของตนเอง (ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544 :13) ซึ่งสอดคล้องกับชนาธิป พรกุล (2544 : 71) ที่ว่า “การทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันของผู้เรียน จะทำให้เกิดความคิดที่กว้างไกลมากยิ่งขึ้นและยังสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในการเรียนอันส่งผลให้ผู้เรียนมีความต้องการเรียนมากขึ้น” และสอดคล้องกับความคิดเห็นของเทียน ทองแก้ว(2537 : 38) ที่ว่า “การประยุกต์รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการสอนที่ต้องการเน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความสามารถจากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเป็นรูปแบบที่จำลองการอยู่ร่วมกันในสังคมมาสู่ห้องเรียน ผู้เรียนจะได้ฝึกกิจกรรมการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันต้องคำนึงถึงความสำเร็จของกลุ่มเป็นสำคัญ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้วิธี STAD (Student Team-Achievement Divisions) ที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้รับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม มีการพึ่งพาช่วยเหลือกันในลักษณะเพื่อนสอนเพื่อน ผู้วิจัยจึงนำวิธีนี้มาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาสังคมศึกษา เรื่องหน้าที่พลเมือง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งคาดว่า การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนทั้งทางด้านพุทธิพิสัย

จิตพิสัย และทักษะพิสัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนตั้งคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องหน้าที่พลเมืองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้แบบปกติ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ
2. เจตคติของนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ไว้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 60 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี ได้แก่

2.1.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.1.2 การเรียนรู้แบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องหน้าที่พลเมืองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.2 เจตคติเกี่ยวกับของนักเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องหน้าที่พลเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่อง
หน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 - การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
 - คุณลักษณะของพลเมืองดี
2. สิทธิเด็ก
 - การละเมิดสิทธิเด็ก
 - แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก
 - การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสังคมไทย
3. วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - วัฒนธรรม
 - ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ความหมายและความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่
 - บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริการสาธารณะประโยชน์ในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการจัดแบ่ง กลุ่ม
ของนักเรียน โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบต่องานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มด้วย

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค (STAD) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยการจัดแบ่งกลุ่มของนักเรียน โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะมี 4 – 5 คน ซึ่งในแต่ละกลุ่มนักเรียนจะ
มีผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกัน เน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มโดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความ
รับผิดชอบซึ่งกันและกันและเท่าเทียมกัน

3. การเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การเรียนการสอนที่ดำเนินการสอนไปตามแผนการสอน คู่มือครูวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของคะแนนที่ได้จากการประเมินในการทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องหน้าที่พลเมือง เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนหลังจากใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ

5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนเทศบาล 5 อ.เมืองปัตตานี

6. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่นักเรียนได้เรียนรู้ และแสดงพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะทางบวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่องหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย

ด้านความรู้

1. ได้ทราบผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ได้ทราบผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ด้านการนำไปใช้

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกิจกรรมแบบร่วมมือนี้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ในโรงเรียนได้